Eduskunta/
Ympäristövaliokunta

Viite Kuuleminen 2.5.2018 klo 9.30

Hallitus on antanut esityksen uudeksi säteilylaiksi eduskunnalle. Uusi laki korvaisi nykyisen säteilylain, ja sen olisi tarkoitus tulla voimaan 1.7.2018. Lailla pantaisiin täytäntöön EU:n uusi säteilyturvallisuusdirektiivi. Lailla suojeltaisiin terveyttä säteilyn aiheuttamilta haitoilta sekä ehkäistäisiin ja vähennettäisiin säteilystä aiheutuvia ympäristöhaittoja ja muita haittavaikutuksia.

Säteilylaki uudistuu kokonaisuudessaan

Altistustilanteet, joita uusi laki koskisi, ovat säteilytoiminta, vallitsevat altistustilanteet ja säteilyvaaratilanteet. EU:n säteilyturvallisuusdirektiivissä säädetään ionisoivaa säteilyä käyttävän toiminnanharjoittajan velvollisuuksista ja säteilyn turvallisesta käytöstä sekä säteilysuojelusta säteilyvaaratilanteissa ja vallitsevissa altistustilanteissa. Lailla selkeytettäisiin viranomaisvalvontaa ja korostettaisiin viranomaisvalvonnan riskiperusteisuuden periaatetta.

Säteilyturvallisuusdirektiivin toimeenpano Suomessa edellyttää monia rakenteellisia ja terminologisia muutoksia säteilylainsäädäntöön. Siksi sen täytäntöönpanon yhteydessä oli tarkoituksenmukaista uudistaa säteilylainsäädäntö kokonaisuudessaan.

Säteilyaltistus on pidettävä niin vähäisenä kuin mahdollista, ns. optimointiperiaate

Uudessa laissa korostettaisiin, että säteilytoiminnalla ja suojelutoimilla saavutettavan kokonaishyödyn olisi oltava suurempi kuin niistä aiheutuvien haittojen. Säteilytoiminnassa ja suojelutoimissa työperäinen ja väestön altistus olisi pidettävä niin vähäisenä kuin käytännössä on mahdollista.

Laki täsmentäisi luonnonsäteilystä aiheutuvan säteilyaltistuksen sääntelyä, kuten sisäilman radonille altistumista ja luonnonsäteilylle altistavaa työtä esimerkiksi kaivoksissa. Keskimäärin noin puolet suomalaisen säteilyannoksesta aiheutuu sisäilman radonista.

Lain suhde ympäristöön

Lailla suojellaan ensisijaisesti ihmisten terveyttä. Ympäristönsuojeluun lailla on liittymäpintoja päästöjen ja säteilyvaaratilanteiden osalta. Merkittävimmin hallituksen esitys liittyy ympäristöstä aiheutuvien riskien ehkäisemiseen ihmisen terveydelle radonsääntelyn kautta.

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

Radonaltistuksen valvonta tehokkaammaksi

Esitetyssä laissa luonnonsäteilylle, kuten radonille, altistumista käsitellään pääsääntöisesti samalla tavalla kuin muuta säteilylähteistä aiheutuvaa altistusta. Tämän johdosta radonaltistusta voitaisiin jatkossa valvoa nykyistä paremmin.

Radonpitoisuuden viitearvo on uuden EU:n säteilyturvallisuusdirektiivin mukaan asunnoissa, muissa oleskelutiloissa ja työpaikoilla 300 Bq/m^3. Jos radonpitoisuutta ei saada työtilassa pienennettyä yrityksistä huolimatta alle säädetyn viitearvon, olisi toiminnanharjoittajan saatava toiminnalle Säteilyturvakeskuksen myöntämä turvallisuuslupa. Tällöin työntekijän säteilysuojelusta olisi huolehdittava kuten muussakin säteilytoiminnassa: esimerkiksi työntekijälle aiheutuva säteilyannos olisi määriteltävä säännöllisesti ja tulokset toimitettava työntekijöiden annosrekisteriin.

Säteilylaissa ja sen nojalla annettavissa säännöksissä säädettäisiin aiempaa selkeämmin siitä, miten radonaltistusta mahdollisesti aiheuttavista toiminnoista pitää ilmoittaa Säteilyturvakeskukseen. Samoin tarkennetaan säännöksiä radonpitoisuuden selvitysvelvollisuudesta sekä radonpitoisuuksien rajoittamisvelvollisuuksista. Säteilyturvakeskus valvoo työpaikkojen radonpitoisuuttaa ja kunnan terveydensuojeluviranomainen puolestaan asuntojen radonpitoisuutta.

Asuntojen ja työpaikkojen sisäilman radonpitoisuudelle asetettaisiin viitearvo 300 Bq/m^3, joka olisi nykyistä toimenpidearvoa 400 Bq/m^3 pienempi. Uusien rakennusten viitearvo säilyisi samana kuin nykyisin eli 200 Bq/m^3. Rakennushankkeeseen ryhtyvän olisi huolehdittava säteilylain optimointiperiaatteen mukaisesti siitä, että rakennus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että sisäilman radonpitoisuus on mahdollisimman pieni. Velvollisuuden täyttämistä arvioitaisiin vertaamalla sisäilman radonpitoisuutta sitä koskevaan viitearvoon. Myös asunnon tai muun oleskelutilan sisäilman radonpitoisuuden rajoittamisen tavoitteena on, että rakennuksen omistajan ja haltijan huolehtisi osaltaan, että sisäilman radonpitoisuus on olosuhteet huomioiden mahdollisimman pieni. Radonpitoisuudelle annettu viitearvo olisi kuitenkin pääsääntö, jonka nojalla ryhdytään toimenpiteisiin radonpitoisuuden pienentämiseksi.

Lain valmistelun yhteydessä on radonpitoisuuden viitearvon 300 Bq/m^3 aiheuttamiksi korjauskustannuksiksi arvioitu asunnoissa yhteensä n. 250 M€, työpaikoilla yhteensä noin 20-35 M€ sekä muissa oleskelutiloissa työpaikkoja vastaavasti. Kustannukset muodostuvat eri tyyppisistä radonpitoisuuden pienentämiseen tähtäävistä korjauksista, kuten radonimurien ja radonkaivojen rakentamisesta sekä ilmanvaihdon säätöjen ja rakenteiden tiivistysten tekemisestä. Asuntokohtainen kustannus on noin 2 500 €/asunto. Tämän tyyppiset korjaustoimenpiteet on tarkoituksenmukaista liittää muiden korjausten yhteyteen.

Niiden työpaikkojen osalta, joiden radonpitoisuus on jo korjattu pienemmäksi kuin 400 Bq/m^3, mutta ei kuitenkaan pienemmäksi kuin uusi viitearvo 300 Bq/m^3, annettaisiin 10 vuoden siirtymäaika korjauksille. Asuntojen viitearvon noudattamisesta olisi huolehdittava, kun asuntoon tehdään seuraava sellainen korjaustoimi, jonka yhteydessä pienentäminen olisi tarkoituksenmukaista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin uudet viitearvot asuntojen ja työpaikkojen radonille (300 Bq/m^3) ja suunnitteluarvo rakennuksille (200 Bq/m^3). Ympäristöministeriön rakentamismääräyksillä säädettäisiin siitä, miten näihin viitearvoihin päästään rakennusteknisillä ratkaisuilla.

Lopuksi

Esitys on valmisteltu laajapohjaisesti keskeisten viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Esitys pohjautuu sidosryhmäyhteistyössä saavutettuun konsensukseen.

LIITTEET

Kysymyksiä ja vastauksia säteilylain uudistuksesta